

EMNALEDLRE

John R. Campbell & Alan Rew (eds.): Identity and Affect. Experiences of Identity in a Globalising World. London: Pluto Press 1999. 306 sider. ISBN 0-7453-1428-7. Pris: £15.99.

Det er ikke længere godt nok at beskue verden gennem en kikkert, der kun har en lokal og en global indstilling, siger Alan Rew og John Campbell i indledningen til denne artikelsamling. Det er nødvendigt at finde frem til bedre linser, der også kan stille skarpt på det, der er mellem disse to yderpunkter. Rew og Campbell mener at have fundet frem til sådanne mere præcise redskaber i identitetsbegrebet og i undersøgelser af sociale aktørers affektive selvkonstituering. Identitet peger på de tilhørsforhold, som folk skaber og udvikler i relation til de globale og lokale vilkår, som de er underlagt. Et fokus på sociale aktørers affektive selvkonstituering gør det muligt at betragte mennesker som følelsesmæssigt engage-rede og bevidste subjekter, der handler og tænker på egen hånd. Det er, konkluderer, redaktørerne i det indledende kapitel, et vigtigt formål med bogen at vise, at „redegørelser for struktur, socialt valg og løst struktureret habitat alle vinder ved en analyse af, hvordan der gives offentligt udtryk for og findes løsninger på de moralske og affektive spændinger der stammer fra et individs modsætningsfyldte tilhørsforhold, følelser og forestillinger“ (s. 29, min frie oversættelse). Dette fokus på identitet og affekt er inspireret af Bill Epsteins arbejde, ikke mindst hans *Ethos and Identity* fra 1978, der er en af de første antropologiske bøger om identitetsbegrebet. Denne artikelsamling er da også dediceret til Bill Epstein, der har været inspirator for de forskellige bidrag.

Ud over redaktørernes indledende kapitel består bogen af 9 kapitler, som er grupperet i tre afsnit : „Becoming...“, „Belonging...“ og „Being...“. I den korte indledning til „Becoming...“ forklares det, at det særlige fokus i denne del af bogen er kolonialismen, de socio-økonomiske og politiske ændringer, den har medført i lokalsamfund, og de måder, hvorpå individer har oplevet og givet udtryk for de

nye sociale identiteter, der er opstået som et resultat af disse ændringer. Ændring og kontinuitet i kulturelle udtryksformer er et vigtigt tema i de fire artikler i denne del af bogen. I den første artikel undersøger R. L. Stirrat religiøse uroligheder i det 19. århundredes Colombo, hvor tidligere og nye sociale, økonomiske og kulturelle grupperinger og spændinger udkrystalliseres i religiøse konflikter mellem buddhister og katolikker. Et vigtigt aspekt i disse uroligheder er kravet om at vinde respekt i det koloniale samfund – et ønske, der er delvist inspireret af respektabilitetsopfattelser introduceret fra det victorianske Storbritannien. David Mosse analyserer, hvordan lavkastegrupper i Sydindien har søgt at forbedre deres status ved at påtage sig nye identiteter. Mens der i det førkoloniale samfund var betydelig fleksibilitet og bevægelighed i systemet, stivnede det under den britiske kolonialisme. Til gengæld blev der med kolonialismen og den senere etablering af Indien som en nationalstat i en større international orden introduceret eksterne institutioner, for eksempel kirker og ngo'er, som tilbød lavkastefolk alternative identifikationsmuligheder. Disse rokkede dog ikke ved selve kastesystemet og den hierarkiske struktur, som det var en del af. Michael Young viser i sit studium af ritualer i Kalauna, at folk ved forbudet mod kannibalisme overførte nogle af de rituelle elementer forbundet med kannibalistiske ceremonier til rituel madudveksling. På denne måde videreførtes de gamle ritualers vigtige identitetsskabende dimensioner. Alan Rews studie af kulturelle identiteter og udviklingsmanagement i East New Britain diskuterer et eksempel på udvikling af ny social identitet, der er delvist baseret på cargokult. Hans undersøgelse viser, at førkoloniale sociokulturelle oppositioner mellem grupperinger videreføres i ny ikklædning efter etablering af koloniale styre og senere den uafhængige nationalstat præget af udviklingsprojekter.

Anden del, „Belonging...“, består af to kapitler primært om betydningen af at tilhøre et kulturelt diaspora, både fra et individuelt og et socialt kollektivt synspunkt. Der lægges

vægt på narrativers rolle i bevidstgørelse og videreførelse af tilhørsforhold og den særlige funktion, dominerende narrativer kan få i forhold til at „organisere og kommunikere erfaring af social identitet“ (s. 166). John Campbells bidrag analyserer udviklingen af asiatisk kulturel tradition (af hindu-, shiamuslimsk- og sikh-baggrund) i det urbane Tanzania, tidligere Tanganyika. Han viser, at de første indvandreres tætte integration i det lokale afrikanske samfund afløstes af mere adskilte sociale grupperinger og endelig etablering af særskilte etniske grupper. Det skete ikke mindst på grund af den koloniale politik, der søgte at adskille de asiatiske indvandrere fra den lokale afrikanske befolkning. Ved landets politiske selvstændighed var der opstået et dominerende narrativ om fremmede asiatiske grupper, der sad på det hele. Asiaterne, der havde været ansat inden for det administrative system, blev erstattet af afrikanere, og under pres fra et folkeligt krav om afrikanisering af landet eksproprierede den nye regering en stor del af de asiatiske ejede ejendomme. Det resulterede i, at hovedparten af den asiatiske befolkning forlod landet. Anne-Marie Fortiers artikel diskuterer forskellige narrativer om italienske indvandrere i Storbritannien. Hun problematiserer „community“-begrebet, som hun ser som centralt i etableringen af en etnisk gruppe i et modtagerland, og viser, at der eksisterer forskellige narrativer om det italienske „community“s oprindelse og karakter. Dette afspejler, at de italienske indvandrere opererer med forskellige opfattelser af deres sociokulturelle baggrund og betydningen af deres italienske identitet i det britiske samfund.

Tredje del, „Being...“, fokuserer på, hvordan individer i moderne, industrielle samfund oplever moderniteten – både de mange nye identitetsmuligheder og den tilsyneladende meningsløshed og mangel på orden, der umiddelbart synes at præge moderniteten. Ralph Grillo ser på identifikation med arbejde, som ikke har været genstand for så stor opmærksomhed blandt antropologer, der har haft tendens til at fokusere på køn og etnicitets betydning i identifikationsprocesser. Hans emne er afrikanske togarbejdere, som han studerede under feltarbejde i Uganda midt i 1960'erne, og han rejser spørgsmålet, hvorfor togarbejderne identificerede sig så stærkt med deres særlige beskæftigelse og i det hele taget med lønarbejdet. Han foreslår, at dette ikke umiddelbart kan forstås på baggrund af

en socioøkonomisk analyse af karakteren af det arbejde, de udfører, men skal ses i lyset af den særlige betydning, som arbejdet er blevet tillagt i den lokale sammenhæng, som de befinder sig i. Leonard Mars beskriver de mange forskellige identiteter, mennesker kan påtage sig i vestlige samfund, med udgangspunkt i en beskrivelse af en afskedsfest for en læge af jødisk-skotsk baggrund, der skal gå på pension efter mange års tro tjeneste i et tidligere minedistrikt i Wales. Og Philip Quarles van Ufford diskuterer, hvorfor udviklingsprojekter altid går galt, når folk nu mener det så godt. Han argumenterer for, at når udvikling forceres, holder fremskridt op, og ting begynder at køre i ring efter mønstre, der bedst kan analyseres på baggrund af kaosteori.

Der er mange fine og spændende analyser i bogens bidrag. Men som det måske vil være klart efter ovenstående gennemgang, så er disse unægteligt meget forskellige. Det kan derfor til tider være svært at skimte det overordnede tema i dem. Identitetstemaet træder klare frem, og for dem, der er interesseret i spændingsfeltet mellem eksternt sociokulturel kategorisering og intern identifikation, er der mange guldklumper at finde i bogen. Men det er vanskeligt at se, at begrebet „affekt“ – eller den mere følelsesbetonede dimension i identifikation – figurerer så centralt i kapitlerne, som der lægges op til i bogens titel, i det indledende teoretiske kapitel og i de korte introduktioner til bogens tre dele. Det lyder således i indledningen til tredje del, at „erfaringen af at være moderne synes at medføre ambivalens og større angst“ (s. 225, min frie oversættelse). Men ambivalens og angst figurerer ikke som hovedtemaer i de tre cases, der efterfølgende præsenteres.

Når det affektuelle, og det følelsesmæssige i det hele taget, synes at fylde så relativt lidt, er det nok i vid udstrækning, fordi forfatterne beskæftiger sig med resultaterne af følelser, og ikke med selve følelserne. Vi lærer om uroligheder, der finder sted i det 1800-tallets Colombo; om asiatiske indvandrere, der udskilles mere og mere for til sidst at miste deres ejendom og blive tvunget ud af Tanzania; om ændringer af oprindelsesnarrativer blandt italienske indvandrere i Storbritannien. Men forfatterne fortæller os meget lidt om subjekternes overvejelser, bevidstgørelse og følelsesmæssige involvering i forbindelse med disse ændringsprocesser. Artiklerne må derfor i vid udstrækning begrænse sig til at konstatere, hvad subjekterne må have følt, tænkt og

gjort, og det er måske lidt fattigt i dag, hvor vi er forvænt med helt anderledes tæt på etnografiske beskrivelser og analyser.

Karen Fog Olwig
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Den Ny Verden 32 (2) Kina – 50 år: Lavindkomstland og industrination. København: Center for Udviklingsforskning 1999. 215 sider. ISSN 0029 6775. Pris: 75 kr.

Publikationen fra Center for Udviklingsforskning blev udgivet i forbindelse med 50-året for Den Kinesiske Folkerepubliks grundlæggelse, og mens hovedvægten er lagt på samtidige økonomiske og politiske forhold, søger de elleve artikler også at gøre status over 50 års udvikling. Man skal vitterlig lede længe efter en mere udviklingsgal nation end Folkerepublikken, og det kan således forekomme ganske passende at portrættere Kina i den – i dansk sammenhæng – uvante rolle som udviklingsland.

De stålsatte kommunister, der stirrede fra propagandaplakater ud i horisonten mod en fremtid, hvor alle var lige, er i samtidens Kina afløst af reklamer for glitrende personbiler på vej mod en utopisk modernitet, hvor alle er rige. Den grundlæggende forestilling er imidlertid den samme: Alle ofre kan bæres i nuet, for fremtiden ligger lige om hjørnet. Tekst og tale i Kina domineres i høj grad af en evolutionistisk matrix, der organiserer alle forskelle som tidsforskelle i et globalt væddeløb. Vesten racer af sted foran Kina, mens de kinesiske byboere bryster sig over at være langt foran bønderne, der må tage til takke med, at de som han-kinesere er foran de tilbagestående minoritetsfolk. Den implicite antagelse, som gør denne matrix meningsfuld, er, at det globale væddeløbs deltagere er på vej samme sted hen – men er de det?

Det er ikke svært at få en diskursiv overdosis af millenaristisk fremskridtstro i Kina, og det er derfor dobbelt ærgerligt, at ingen af de bidragydende Kinaeksperter anlægger et mere kritisk perspektiv på denne udviklingsbesættelse, som deles af teknokrater i Vesten og Kina. „Der er sandelig lang vej endnu,“ synes at være den grundlæggende tone i artiklerne, og i visheden om en sikker førerposition, hvorfra vi overskuer feltet, for-

står vi vesterlændinge automatisk dette ret beset mærkværdige udsagn – der er lang vej til demokrati og lighed, der er kort sagt lang vej, før kineserne bliver som vi. Maria Edins artikel om det kommercialiserede lokalstyre, hvor geskæftige embedsmænd har udliciteret regeringsførelsen, mens de helliger sig deres forretninger, er blot et eksempel på forhold, der kunne give anledning til at overveje om en udvikling i vestlig stil overhovedet er et sandsynligt scenario i Kina, men i det store hele bliver de fænomener, som ikke passer med udviklingen af en modernitet i vestlig stil – det vil sige reli-giositet, ekstrem økonomisk ulighed, lokal-patriotisme og „konfucianske“ familiestrukturer – betragtet som traditionens sidste krampetrækninger eller udslag af transitorisk *anomie*.

Cecilia Milwertz' artikel om den kinesiske familie beskæftiger sig med et gammelt antropologisk interessefelt og kan samtidig tjene som skydeskive for en kritik af forestillingen om en lineær udvikling. Artiklen beskriver den kinesiske families skæbne i det tyvende århundrede som resultatet af en strid mellem traditionen, den patriarkalske, konfucianske model, der fortsat spøger på landet, og moderniteten, repræsenteret ved 4. Maj Bevægelsens og siden Kommunistpartiets indsats for ægteskaber baseret på lighed og kærlighed. *The grand old man* i kinesisk sociologi og antropologi, Fei Xiaotong, foreslog engang, at man burde kalde den kinesiske familie for en lille lineage, *xiao jiazu*, frem for en storfamilie, *da jiating*, for at understrege, at det ikke var antallet af personer, men den strukturelle kompleksitet og forbindelsen til patrilineien som helhed, der gjorde den kinesiske familie forskellig fra den vestlige kernefamilie. Fordi Milwertz' fremstilling glider let hen over denne essentielle forskel og ignorerer det bredere spørgsmål om slægtsskab, lineages og klaner, kommer det til at fremstå, som om artiklen trækker en fremmed, og i øvrigt sociologisk diffus, kategori, familien, ned over Kina, undersøger, hvordan de lokale lever op til standarden, og dernæst plottes dem ind et sted mellem tradition og modernitet.

Kommunistpartiets ønske om at indføre et nyt familiekoncept skyldtes en vilje til at regulere spørgsmål, der under den kejserlige administration blev overladt til lokale lineages, og i vid udstrækning lykkedes det i 50'erne at udrydde disse før så magtfulde organisationer ved at nationalisere jorden og opfordre de fattige bønder til at gøre kort proces med